

ЗАГИБЛІ ПОСІВИ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

І. В. Мельниченко, кандидат економічних наук
Національний університет біоресурсів та природокористування
України

Досліджено питання інформаційного забезпечення виробничого менеджменту в частині обліку загиблих посівів. Визначено місце події «загиблі посіви» в структурі операцій підприємства. Розглянуто діючу методику відображення інформації про загиблі посіви в системі бухгалтерського обліку. Виділено основні проблемні питання та надано пропозиції щодо поліпшення відображення вище згаданих подій в системі бухгалтерського обліку.

Ключові слова: загиблі посіви, виробництво, повторювальні витрати, неповторювальні витрати, витрати виробництва, виробничий менеджмент.

Глобальні інтеграційні процеси, що лежать в основі нинішнього економічного розвитку, визначають основні цілі та напрямки діяльності підприємств та шляхи їх реалізації. Такі процеси рельєфніше проявляються у системі бухгалтерського обліку – як у його теорії, так і в практиці інформаційного забезпечення управління функціонуванням різних галузей економіки, особливо сільського господарства.

Відповідно, вирішення питання розвитку облікової системи як єдиної інтегрованої інформаційної системи виробничого менеджменту в частині об'єктивного та всебічного відображення процесів сільськогосподарського виробництва є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку сільськогосподарського виробництва досліджували такі провідні вітчизняні вчені, як М. Т. Білуха, О. С. Бородкін, Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович, С. В. Голов, М. Я. Дем'яненко, В. П. Завгородній, Г. Г. Кірейцев, П. Т. Саблук, В. К. Савчук, В. В. Сопко, Л. К. Сук, П. А. Сук, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець та інші. Ними всебічно досліджено питання обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом, зокрема,

методики обліку витрат на виробництво продукції та її калькування. Враховуючи вагомий здобуток вище наведених вчених, сьогодні залишається актуальним питання вивчення методики обліку окремих операцій та витрат виробництва. Зокрема, визнання та відображення операцій по загиблих та пересіяних посівах в системі управлінського обліку.

Метою дослідження є пошук шляхів поліпшення методики відображення витрат по загиблих посівах в системі управлінського обліку в контексті повнішого інформаційного забезпечення менеджменту виробництва.

Виклад основного матеріалу. Рослинництво, як провідна галузь сільськогосподарського виробництва, має організаційні і технологічні особливості, обумовлені дією природного середовища: сезонний характер виробництва; пряма залежність умов виробництва від процесів, що лежать в основі росту і розвитку рослин; нерівномірний розподіл ресурсів. Це в свою чергу суттєво впливає на методологію обліку виробництва сільськогосподарської продукції. Зокрема, об'єктами обліку є живі організми, предметом виступають виробничі процеси, які не завжди є заздалегідь спланованими та передбаченими й належать до групи ризикових.

Такі операції, як правило, є наслідком дії природних умов виробництва. Дії природного середовища є чинниками погодного ризику, пов'язаного з погодними умовами, які можуть спричинити зниження обсягів врожаю, поживних та смакових якостей продукції або повну загибель посівів сільськогосподарської культури.

Загибель посівів є непередбачуваною негативною ситуацією у виробничій діяльності сільськогосподарського підприємства й потребує прийняття виважених управлінських рішень як оперативних, так і стратегічних.

З метою дослідження рівня інформаційного забезпечення виробничого менеджменту розглянуто загибель посівів як подію, з точки зору управління нею, та як об'єкт бухгалтерського обліку.

Згідно з Національним класифікатором надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 № 457, затвердженого наказом Держ-

споживстандарту України від 11.10.2010 р., загибель посівів внаслідок дії погодних умов відносять до надзвичайних ситуацій (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація ситуацій при загибелі посівів*

Код надзвичайної ситуації	Вид надзвичайної ситуації
20323	НС, пов'язана з масовим засиханням та загибеллю посівів і створених 1-3-річних лісових культур, унаслідок засухи
20324	НС, пов'язана з масовим пошкодженням і загибеллю посівів, незібраним урожаєм, унаслідок заморозків

*Сформовано автором на основі [2].

Підприємства за наслідками таких подій несуть значні непередбачувані витрати. Такі витрати пов'язані, в першу чергу, із пересіванням загиблих культур, відновленням запланованих обсягів виробництва та втрачених якостей продукції.

Враховуючи вищенаведене, ризики загибелі посівів та витрати, пов'язані з усуненням наслідків таких подій, мають бути враховані при плануванні виробництва продукції рослинництва.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати виробництва та їх розкриття в фінансовій звітності наведено у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Наказом Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку № 627 від 27.06.2013 р. внесено зміни до існуючої методики обліку витрат, зокрема й витрат, пов'язаних із загибеллю та пересівом посівів сільськогосподарських культур [2]. В таблиці 2 узагальнено результати порівняння діючої методики обліку операцій, пов'язаних із загибеллю посівів сільськогосподарських культур, із методикою, що діяла до введення в дію вищезгаданого нормативного документа.

Аналіз формування інформації про загиблі посіви та витрати, понесені внаслідок таких подій в системі бухгалтерського обліку, показав, що:

1) за існуючої нині методики обліку загибель посівів не розглядається як надзвичайна подія (ситуація), що виникла в результаті основної діяльності підприємства;

2) така подія віднесена до складу інших операцій діяльності підприємства;

3) загибель посівів, як надзвичайна подія, не є об'єктом бухгалтерського обліку;

4) витрати, понесені внаслідок таких подій, відображаються в складі інших витрат діяльності.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика методики обліку операцій пов'язаних із загибеллю посівів із врахуванням змін Наказу Мінфіну № 627 від 27.06.2013 р.*

№ з/п	Елементи методу бухгалтерського обліку	До введення в дію Наказу Мінфіну № 627 від 27.06.2013 р.	Із введенням в дію Наказу Мінфіну № 627 від 27.06.2013 р.
1	Вид події	Надзвичайна подія П(с)БО 3 «Звіт про фінансові результати»	(подія виключена) НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
2	Вид витрат	Надзвичайні витрати (П(с)БО 16 «Витрати»)	Інші витрати (П(с)БО 16 «Витрати»)
3	Синтетичний рахунок	99 «Надзвичайні витрати» План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30 листопада 1999 року № 291	977 «Інші витрати діяльності» План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, від 30 листопада 1999 року № 291
4	Класифікація витрат	Повторювальні – витрати, які були понесені на загиблі посіви та які потрібно понести знову, аби виростити нову культуру; Неповторювальні – такі, у повторному здійсненні яких для вирощування нової культури немає потреби.	
5	Розподіл витрат	Повторювальні – Дт 99 «Надзвичайні витрати»; Неповторювальні – Дт 231 «Рослинництво»	Повторювальні – Дт 977/1** «Надзвичайні витрати рослинництва»; Неповторювальні – Дт 231 «Рослинництво»
6	Списання витрат пов'язаних із загибеллю посівів:		
6.1	- повторювальні	Дт 991 Кт 231	Дт 977/1 Кт 231
6.2	- неповторювальні	Дт 231 Кт 231	(нормативно не визначено) Дт 231 Кт 231

*Сформовано автором на основі [1, 3-6].

**Запропоновано автором.

Підсумовуючи вищенаведене, слід зауважити, що існуюча нині методика обліку операцій, пов'язаних із загибеллю посівів, не дає можливості об'єктивного та всебічного відображення виробничих процесів, які відбуваються в підприємстві.

Висновки та перспективи подальших досліджень.
З метою поліпшення інформаційного забезпечення виробничого менеджменту в частині управління виробництвом продукції рослинництва доцільно:

1. Витрати, пов'язані із загибеллю посівів, слід розглядати як надзвичайні витрати, які виникли в процесі основної операційної діяльності підприємства з визнанням їх окремим об'єктом обліку.

2. В системі синтетичного обліку доцільно відкрити окремий рахунок четвертого порядку 977/1 «Надзвичайні витрати рослинництва» з подальшою деталізацією таких витрат в аналітичному обліку.

Виділення вище згаданих витрат в окрему групу та відображення на окремому синтетичному рахунку підсилить можливості інформаційної та аналітичної функцій управління в частині обліку та аналізу витрат виробництва та діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу до докум. : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
2. Національний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 [Електронний ресурс] № 457 від 11.10.2010 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу до докум. : <http://search.ligazakon.ua/>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» [Електронний ресурс] Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87 (втра- та чинності Наказ Міністерства фінансів України від 28 лютого 2013 р. № 336/22868) / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу до докум. : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс] Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318 / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу до докум. : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
5. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] № 627 від 27.06.2013 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу до докум. : <http://zakon.nau.ua/>
6. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, [Електронний ресурс] від 30 листопада 1999 року № 291 / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — Режим доступу до докум. : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99/page20>

I. В. Мельниченко. Погибшие посевы в контексте информационного обеспечения производственного менеджмента.

Исследован вопрос информационного обеспечения производственного менеджмента в части учета погибших посевов. Определено место события «погибшие посевы» в структуре операций предприятия. Рассмотрена действующая методика отображения информации о погибших посевах в системе управленческого учета. Выделены основные проблемные вопросы и предоставлены предложения относительно улучшения отображения выше упомянутых событий в системе управленческого учета.

I. Melnichenko. The lost sowing in the context of the informative providing of production management.

Investigational question of the informative providing of production management in part of account of the lost sowing are discussed. The position of «lost sowing» in the structure of enterprise's operation is defined. The operating method of reflection of information about the lost sowing in the system of management account is considered. Actual problematic questions are selected and suggestions are given in relation to the improvement of reflection of the higher mentioned events in the system of managerial account.